

Instytut Pamięci Narodowej - Łódź

<https://lodz.ipn.gov.pl/pl6/aktualnosci/41460,Prezentacja-wystawy-Zbrodnie-niemieckie-na-ziemi-lodzkiej-w-czasie-II-wojny-swia.html>
23.04.2024, 17:27

Prezentacja wystawy „Zbrodnie niemieckie na ziemi łódzkiej w czasie II wojny światowej” - Wieluń, 31 sierpnia - 12 września 2017

Plenerowa wersja wystawy łódzkiego Oddziału IPN prezentowana jest od 31 sierpnia do 12 września 2017 r. na Placu Legionów w Wieluniu. 1 września towarzyszyć będzie ogólnopolskim obchodom 78. rocznicy wybuchu II wojny światowej z udziałem prezesa IPN dr. Jarosława Szarka

Od 31 sierpnia do 12 września 2017 r. na Placu Legionów w Wieluniu prezentowana jest nowa, plenerowa wersja wystawy łódzkiego Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej pt. „Zbrodnie niemieckie na ziemi łódzkiej w czasie II wojny światowej”.

Ekspozycja towarzyszy odbywającym się w Wieluniu ogólnokrajowym obchodom 78. rocznicy wybuchu II wojny światowej oraz Dnia Weterana. Obchody odbyły się z udziałem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej **Andrzeja Dudy**. Instytut Pamięci Narodowej reprezentowali **dr Jarosław Szarek**, prezes IPN, oraz **dr Dariusz Rogut**, dyrektor łódzkiego oddziału Instytutu.

Autorami powstałej w 2012 r. wystawy o zbrodniach niemieckich na ziemi łódzkiej są dr Adam Sitarek (komisarz wystawy) i dr Michał Trębacz, pracownicy Biura Badań Historycznych łódzkiego IPN.

Ekspozycja składa się z czterech systemów, na których zaprezentowano szesnaście wielkoformatowych wydruków. Przypomina najtragiczniejsze momenty konfliktu, który szczególnie zapisał się w pamięci mieszkańców regionu łódzkiego. Wiele uwagi poświęcono tragedii Wielunia, miasta

Od lewej dr Sebastian Piłarski (IPN Łódź), dr Jarosław Szarek (prezes IPN)

będącego pierwszym celem ataku niemieckiego lotnictwa.

Skutki nalotu z 1 września 1939 r. były tragiczne dla mieszkańców miasta i jego historycznej zabudowy, ale atak powietrzny był jedynie wstępem do kolejnych aktów przemocy. Zbrodni dokonywało nie tylko Luftwaffe, ale również niemieckie jednostki lądowe. Żołnierze niemieccy rozstrzeliwali jeńców Wojska Polskiego, mordowali ludność cywilną oraz podpalali zajęte miejscowości.

Wraz z zakończeniem działań wojennych w 1939 r. skala zbrodni nie zmalała, lecz przyjęła zinstytucjonalizowany charakter. Odtąd za działania represyjne odpowiadały przede wszystkim niemieckie siły policyjne, wsparte m.in. funkcjonariuszami Gestapo.

Pierwszymi ofiarami okupanta niemieckiego była inteligencja, a wśród nich osoby aktywne politycznie, działacze społeczni, urzędnicy, nauczyciele i ludzie wolnych zawodów. Na przełomie 1939 i 1940 r. mordowano też robotników, którym zarzucano wrogi stosunek wobec mniejszości niemieckiej w Polsce, a także harcerzy, których uważano za tzw. element patriotyczny i zorganizowany, mogący w przyszłości zaszkodzić okupantowi.

Ogółem na ziemi łódzkiej do wiosny 1940 r. – realizując założenia Intelligenzaktion – Niemcy zamordowali kilkaset osób, a kilka tysięcy zesłali do obozów koncentracyjnych oraz więzień. Największymi miejscami kaźni był poligon wojskowy na Brusie w Łodzi, las łagiewnicki, las wiańczyński i las lućmierski.

Kolejnym zagadnieniem poruszonym na wystawie są wysiedlenia – spowodowały one olbrzymie zmiany demograficzne na terenach włączonych do III Rzeszy, w tym też Łodzi. Autorzy wystawy podkreślili znaczenie łódzkiej Centrali Przesiedleńczej oraz opisali jej rolę w działaniach m.in. na Zamojszczyźnie. Przypomnieli również problem germanizacji, którą okupant niemiecki w Łódzkiem prowadzi bezwzględnie, a w samej Łodzi uruchomił w 1940 r. obóz rasowy, gdzie przebadano prawdopodobnie kilka tysięcy dzieci, odebranych polskim rodzinom.

Na wystawie przedstawiono też niemiecki obóz dla dzieci i młodzieży polskiej przy ul. Przemysłowej w Łodzi, wskazując na jego eksterminacyjny charakter. Ukazano również zagładę ludności żydowskiej na ziemi łódzkiej, którą okupant niemiecki odizolował w gettach, a następnie systematycznie mordował w obozach zagłady.

Wspomniano także o największej publicznej egzekucji w regionie łódzkim, którą Niemcy przeprowadzili 20 marca 1942 r. w Zgierzu, mordując sto niewinnych osób, wśród nich m.in. mieszkańców Wielunia.

Polska została dotknięta tragedią drugiej wojny światowej w szczególny sposób. W jej trakcie z rąk Niemców zginęło ok. 5,4-5,6 mln obywateli polskich, z tego ok. 644 tys. wskutek bezpośrednich działań wojennych. Pozostałe ofiary były rezultatem zbrodniczej polityki okupanta.

We wrześniu 1939 r. przez ziemię łódzką przetoczył się front, pociągając za sobą ofiary wśród żołnierzy oraz ludności cywilnej, mordowanej przez oddziały Wehrmachtu. Wiele miast regionu padło ofiarą terrorystycznych nalotów bombowych. Szczególnie tragicznie doświadczony został Wieluń, gdzie zginęło prawdopodobnie 1200 osób, a zabudowę zniszczono niemal w 75%.

Elita intelektualna regionu padła ofiarą tzw. Intelligenz Aktion. Do dziś w wielu miejscach, m.in. podłódzkim Brusie, odnajdywane są masowe mogiły wymordowanych jesienią i zimą 1939 r. najwybitniejszych przedstawicieli społeczeństwa II Rzeczypospolitej.

Niemieckie więzienia zapełniały się osobami skazanymi za nieprzestrzeganie surowych rozporządzeń okupanta. Część z nich została „w majestacie prawa” wymordowana, pozostali wysyłani byli do obozów pracy i obozów koncentracyjnych.

Druga wojna światowa oznaczała także kres wielowiekowej obecności społeczności żydowskiej zamieszkującej region łódzki. Żydzi poddani zostali brutalnym poniżającym szykanom, stłoczeni w gettach, a następnie w ogromnej większości wymordowani w komorach gazowych Chełmna nad Nerem, Auschwitz-Birkenau i Treblinki.

Część sprawców zbrodni została ukarana po zakończeniu drugiej wojny światowej. Najwyżsi rangą – namiestnik Kraju Warty Arthur Greiser i szef Generalnego Gubernatorstwa Hans Frank zostali skazani na karę śmierci. Ogromna większość zbrodniarzy, zwłaszcza niższego szczebla, nie została ukarana i uniknęła kary.